A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2006. március 16. *

A C-234/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landesgericht Innsbruck (Ausztria) a Bírósághoz 2004. június 3-án érkezett, 2004. május 26-i határozatával terjesztett elő az előtte

**Rosmarie Kapferer**

és

a **Schlank & Schick GmbH**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, N. Colneric (előadó), K. Lenaerts, Juhász E. és M. Ilešič bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: A. Tizzano,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. szeptember 8-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Schlank & Schick GmbH képviseletében M. Alexander és M. Dreschers Rechtsanwälte,

– az Osztrák Köztársaság képviseletében H. Dossi és S. Pfanner, meghatalmazotti minőségben,

– a Cseh Köztársaság képviseletében T. Boček, meghatalmazotti minőségben,

– a Németországi Szövetségi Köztársaság képviseletében A. Tiemann és A. Günther, meghatalmazotti minőségben,

– a Francia Köztársaság képviseletében A. Bodard-Hermant, R. Abraham, G. de Bergues és J.-C. Niollet, meghatalmazotti minőségben,

– a Ciprusi Köztársaság képviseletében M. Chatzigeorgiou, meghatalmazotti minőségben,

– a Holland Királyság képviseletében C. A. H. M. ten Dam, meghatalmazotti minőségben,

– a Finn Köztársaság képviseletében T. Pynnä, meghatalmazotti minőségben,

– a Svéd Királyság képviseletében A. Falk, meghatalmazotti minőségben,

– Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága képviseletében E. O'Neill, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. Lloyd-Jones QC,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében A.-M. Rouchaud és W. Bogensberger, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. november 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

## Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 10. cikk értelmezésére, illetve a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.) 15. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet az osztrák állampolgárságú Rosmarie Kapferer (lakóhelye: Hall, Tirol [Ausztria]) a Schlank & Schick GmbH (a továbbiakban: Schlank & Schick) nevű, csomagküldő kereskedéssel foglalkozó, német jog alapján bejegyzett, Németországban alapított társaság közötti per keretében terjesztették elő, azon eljárás tárgyában, amelyben R. Kapferer nyereményének átadását követeli a Schlank & Schicktól, mivel a társaság egy neki címzett névre szóló küldemény révén azt a benyomást keltette benne, hogy valamilyen díjat nyert.

## Jogi háttér

*A közösségi szabályozás*

3 A 44/2001 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése elrendeli:

„Valamely személy, a fogyasztó által kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívül eső céllal megkötött szerződéssel kapcsolatos ügyekben a joghatóságot a 4. cikk és az 5. cikk 5. pontjának sérelme nélkül e szakasz határozza meg, ha:

[...]

c) minden más esetben, a szerződést olyan személlyel kötötték, aki a fogyasztó lakóhelyének tagállamában kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet folytat, vagy ilyen tevékenysége bármilyen módon az említett tagállamra, illetve több állam között az említett tagállamra is irányul, és a szerződés az ilyen tevékenység körébe tartozik."

4 Ugyanezen rendelet 16. cikkének (1) bekezdése szerint: „A fogyasztó a másik szerződő fél ellen akár annak a tagállamnak a bíróságai előtt, ahol a fél lakóhellyel vagy székhellyel rendelkezik, akár saját lakóhelyének bíróságai előtt indíthat eljárást."

5 A 44/2001 rendelet 24. cikke elrendeli:

„E rendelet egyéb rendelkezései alapján fennálló joghatóságtól eltekintve, valamely tagállamnak az a bírósága rendelkezik joghatósággal, amely előtt az alperes megjelenik. E szabály nem alkalmazható, amennyiben az alperes a bíróság joghatósága hiányának kifogásolása céljából jelent meg a bíróságon, vagy amennyiben a 22. cikk alapján más bíróság kizárólagos joghatósággal rendelkezik."

*A nemzeti szabályozás*

6 A fogyasztóvédelemről szóló osztrák törvény (Konsumentenschutzgesetz) 1999. október 1-jén hatályba lépett szövegváltozatának 5j. §-a (BGBl. I, 185/1999., a továbbiakban: KSchG) így rendelkezik:

„Azok a vállalkozások, amelyek meghatározott fogyasztóknak nyereményígéreteket vagy ehhez hasonló üzeneteket küldenek, amelyek megfogalmazása alapján a fogyasztó azt gondolhatja, hogy meghatározott díjat megnyert, kötelesek ezt a díjat átadni a fogyasztónak; és a díj bíróság előtt is követelhető".

7 Az osztrák polgári perrendtartás (Zivilprozessordnung, a továbbiakban: ZPO) 530. §-a a következőképpen rendelkezik a perújítási kérelem feltételeiről:

„(1) Az érdemi határozattal befejeződő eljárást az egyik fél kérelmére újra meg lehet nyitni,

[...]

5. amennyiben a szóban forgó határozat alapját képező büntetőbírósági ítéletet egy másik, jogerős ítélet hatályon kívül helyezte;

6. amennyiben a fél tudomására jut olyan korábbi, már jogerőre emelkedett határozat, amely ugyanarra az igényre vagy ugyanarra a jogviszonyra vonatkozik, és amely az újra megnyitandó eljárásban a felek közötti ügyet lezárja, illetőleg a fél olyan helyzetbe kerül, hogy hivatkozhat rá;

7. amennyiben a fél új tényekről szerez tudomást, vagy új bizonyítékokat fedez fel, amelyek előterjesztése és érvényesítése a korábbi eljárások során számára kedvezőbb határozatot eredményezett volna, illetőleg a fél olyan helyzetbe kerül, hogy hivatkozhat ilyenekre.

(2) Az (1) bekezdés 7. pontjában megjelölt körülményeken alapuló perújítási kérelem csak abban az esetben fogadható el, ha a félnek önhibáján kívül nem állt módjában előterjeszteni az új tényeket vagy az új bizonyítékokat az elsőfokú bíróság ítélethozatalát megelőző szóbeli tárgyalás berekesztéséig."

8 A ZPO 534. §-a elrendeli:

„(1) A kérelmet négyhetes jogvesztő határidőn belül kell benyújtani.

(2) Ez a határidő:

[...]

4. az 530. § (1) bekezdése 7. pontjának esetében azon a napon kezdődik, amikor a félnek módja lett volna a tudomására jutott tényeket és bizonyítékokat a bíróság elé terjeszteni.

(3) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 10 év elteltét követően már nem lehet benyújtani a kérelmet [...]."

**Az alapeljárás**

9 Fogyasztóként Rosemarie Kapferer többször kapott a Schlank & Schicktől nyereményígéreteket tartalmazó reklámküldeményt. Az egyik levelet követően, amelyet személyesen neki címeztek, és amely szerint 53 750 ATS azaz 3906,16 euró értékű készpénzkövetelés formájában nyeremény áll a rendelkezésére, R. Kapferer körülbelül két héten belül borítékot kapott, amely többek között egy megrendelőszelvényt, a készpénzkövetelésre vonatkozó legutolsó értesítést és egy

számlakivonatot tartalmazott. Az értesítés hátoldalán szereplő részvételi/odaítélési feltételek szerint a készpénzkövetelés odaítélésében való részvétel kötelezettségvállalás nélküli próbamegrendeléstől függ.

10 R. Kapferer visszaküldte a Schlank & Schicknek a kérdéses megrendelőszelvény, miután felragasztotta rá a készpénzkövetelésre vonatkozó bélyeget, és a megrendelőszelvény hátoldalán a „tudomásul vettem a részvételi feltételeket" megjegyzés alatt elhelyezte aláírását, a részvételi/odaítélési feltételeket azonban nem olvasta el. Nem lehetett megállapítani, hogy ez alkalommal rendelt-e valamilyen árut.

11 R. Kapferer, mivel nem kapta meg a vélt nyereményt, a KSchG 5j. §-a alapján a nyeremény átadását követelte, és kérte a Bezirksgericht Hall in Tirolt, hogy a Schlank & Schicket 3906,16 euró tőke és annak 2000. május 27-től számított 5%-os kamatának megfizetésére kötelezze.

12 A Schlank & Schick hatásköri kifogással élt a kérdéses bírósággal szemben. Előterjesztette, hogy a 44/2001 rendelet 15. és 16. cikke nem lehet alkalmazható, mivel azok visszterhes szerződés fennállását előfeltételezik. A nyereményjátékban való részvétel valamilyen áru megrendelésétől függött, R. Kapferer azonban soha nem rendelt árut. A KSchG 5j. §-a szerinti igény nem szerződéses természetű.

13 A Bezirksgericht elutasította a hatásköri kifogást, és a 44/2001 rendelet 15. és 16. cikke alapján megállapította a hatáskörét, arra hivatkozva, hogy a peres felek között szerződéses kapcsolat áll fenn. A bíróság érdemben teljes egészében elutasította R. Kapferer kereseti kérelmét.

14 R. Kapferer fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. A Schlank & Schick úgy vélte, hogy a Bezirksgericht saját hatáskörének megállapításáról rendelkező határozata számára nem sérelmes, mivel az ügyet érdemben mindenképpen megnyerte. Erre tekintettel nem támadta meg a hatáskörről rendelkező határozatot.

15 A kérdést előterjesztő bíróság azonban megjegyezte, hogy a Schlank & Schick megtámadhatta volna a hatásköri kifogás elutasítását, mivel számára ez a határozat önmagában is sérelmes.

## Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16 A Landesgericht Innsbruck kételyeit fejezi ki a Bezirksgericht nemzetközi joghatóságával kapcsolatban. A C-96/00. sz., Gabriel-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6367. o.) alapján a kérdést előterjesztő bíróság kérdésesnek tartja, hogy az olyan megtévesztő nyereményígéret, amely szerződéskötés ösztönzésére, azaz e szerződés előkészítésére irányul, kellően szoros kapcsolatot képez-e valamely fogyasztói szerződés tervezett megkötésével ahhoz, hogy a fogyasztói szerződések esetére vonatkozó joghatóságot vonja maga után.

17 Tekintettel arra, hogy Schlank & Schick nem támadta meg a hatásköri kifogást elutasító határozatot, a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy az EK 10. cikk alapján köteles-e újra megvizsgálni és hatályon kívül helyezni valamely, a nemzetközi hatáskört illetően jogerőre emelkedett ítéletet, feltételezve, hogy az a közösségi joggal ellentétes. A kérdést előterjesztő bíróság szerint figyelembe veszi e kötelezettség fennállását, és különösen azt szeretné megtudni, hogy a C-453/00. sz., Kühne & Heitz ügyben 2004. január 13-án hozott ítéletben (EBHT 2004., I-837. o.) kimondott elvek, amelyek a közigazgatási szerveknek a közösségi joggal ellentétes, végleges közigazgatási határozat felülvizsgálatára előírt kötelezettségére vonatkoztak, átültethetőek-e úgy, ahogy azt a Bíróság időközben értelmezte.

18 A fenti körülmények alapján a Landesgericht Innsbruck felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az elsőfokú bíróság hatáskörre vonatkozó határozatáról:

a) Úgy kell-e értelmezni az EK 10. cikkben foglalt jóhiszemű együttműködés elvét, hogy a Bíróságnak a Kühne & Heitz ügyben hozott ítéletében meghatározott feltételek esetén a nemzeti bíróság is köteles az adott jogerős bírósági határozatot felülvizsgálni és hatályon kívül helyezni, amennyiben az a közösségi jogba ütközik? A bírósági határozatok perújításának és visszavonásának vannak-e a közigazgatási határozatokhoz képest további feltételei?

b) Az első kérdés a) pontjára adott igenlő válasz esetén:

Összeegyeztethető-e a közösségi jog tényleges érvényesülésének elvével a ZPO (osztrák polgári perrendtartás) 534. §-ában foglalt, a közösségi joggal ellentétes bírósági határozat visszavonására előírt határidő?

c) Szintén az első kérdés a) pontjára adott igenlő válasz esetén:

A felvetett jogelvek tükrében, a joghatóság (illetve illetékesség) hiányának a 44/2001 rendelet 24. cikke alapján történő orvoslásának elmaradása a közösségi jog olyan mértékű megsértését jelenti-e, hogy az megtörheti a bírósági határozatok jogerejét?

d) Az első kérdés c) pontjára adott igenlő válasz esetén:

A fellebbviteli bíróságnak felül kell-e vizsgálnia a joghatóság (illetve illetékesség) fennállásának kérdését a 44/2001 rendelet alapján abban az esetben is, ha az elsőfokú bíróságnak a joghatóság kérdésében hozott határozata ugyan már jogerős, de az ügy érdemében jogerősen még nem döntött? Amennyiben igen, akkor ezt a felülvizsgálatot hivatalból vagy csupán az eljárásban részt vevő fél kérelmére kell elvégezni?

2) A fogyasztói szerződések esetén a 44/2001 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint fennálló joghatóságról:

a) Szerződéskötésre felhívó – és így szerződést előkészítő – megtévesztő nyereményígéret kellően szoros összefüggést hoz-e létre a fogyasztói szerződés tervezett megkötésével ahhoz, hogy az abból származó igények érvényesítésére megalapozza a 44/2001/EK rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerinti joghatóságot?

b) A második kérdés a) pontjára adott nemleges válasz esetén:

Fennáll-e a fogyasztói szerződések esetére vonatkozó joghatóság a szerződéskötést megelőző jogviszonyból származó igényekre, továbbá a – szerződéskötés előkészítését célzó – megtévesztő nyereményígéret megfelelően szoros összefüggést hoz-e létre a nyereményígéret alapján kötendő szerződést megelőző jogviszonnyal ahhoz, hogy a fogyasztói szerződések esetén fennálló joghatóság erre a jogviszonyra is vonatkozzék?

c) Vajon a fogyasztói szerződések esetére vonatkozó joghatóság csak abban az esetben áll fenn, ha a vállalkozó által a nyereményjátékkal kapcsolatban meghirdetett részvételi feltételeket betartották, még akkor is, ha ezeket a KSchG (osztrák fogyasztóvédelmi törvény) 5j. §-a szerinti anyagi jogi igény vonatkozásában nem kell figyelembe venni?

d) A második kérdés a) és b) pontjára adott nemleges válasz esetén:

Fennáll-e a fogyasztói szerződések esetére vonatkozó joghatóság a törvényi szabályozásból eredő, *sui generis* kötelmi igény esetében, illetőleg a szerződéshez hasonló (quasi kontraktuális), fiktív *sui generis* igény esetében, amely egyrészről a vállalkozó nyereményígérete, másrészről pedig a fogyasztó nyereményigénylése alapján jön létre?

**Az első kérdés a) pontjáról**

19 Az első kérdés a) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy adott esetben az EK 10. cikkéből következő jóhiszemű együttműködés milyen körülmények között írja elő a nemzeti bíróság számára, hogy felülvizsgáljon és hatályon kívül helyezzen egy jogerőre emelkedett nemzeti bírósági határozatot, amikor úgy tűnik, hogy a határozat ellentétes a közösségi joggal.

20 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélt dolog elve úgy a közösségi mint a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat bírósági

határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (a C-224/01. sz., Köbler-ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10239. o.] 38. pontja).

21 Következésképpen a közösségi jog nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a szóban forgó határozat által megvalósított közösségi jogi jogsértés orvoslását (ebben az értelemben lásd a C-126/97. sz., Eco Swiss ügyben 1999. június 1-jén hozott ítélet [EBHT 1999., I-3055. o.] 46. és 47. pontját).

22 A közösségi jog közvetlen hatályából következő, jogalanyok szerzett jogainak védelmére irányuló részletes eljárási szabályok meghatározása során a tagállamoknak úgy kell eljárniuk, hogy ezek a szabályok ne legyenek kedvezőtlenebbek, mint a belső jog hasonló jogorvoslatokra vonatkozó szabályai (egyenértékűség elve), és ne úgy alakítsák ki őket, hogy a gyakorlatban lehetetlenné tegyék a közösségi jogrend által elismert jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve) (ebben az értelemben lásd a C-78/98. sz., Preston és társai ügyben 2000. május 16-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-3201. o.] 31. pontját és az idézett ítélkezési gyakorlatot). A fellebbezési eljárást illetően azonban az alapügyben nem kérdőjelezték meg a tagállamok eljárásjogi hatásköre korlátainak betartását.

23 Ehhez hozzá kell tenni, hogy a Kühne & Heitz ítéletben (hivatkozás fent), amelyre a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdés a) pontjában hivatkozik, nem kérdőjelezi meg az ezt az elemzést. Ugyanis feltételezve, hogy az ebben az ítéletben kifejtett elvek áttehetőek olyan összefüggésbe, amely – az alapügyhöz hasonlóan – jogerőre emelkedett bírósági határozatra vonatkozik, emlékeztetni kell arra, hogy ugyanezen ítélet – az EK 10. cikk értelmében – azon feltételnek rendeli alá az érintett szervnek a látszólag a közösségi jog megsértésével elfogadott végleges határozat felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségét, hogy a nemzeti jog értelmében az említett szerv rendelkezzék hatáskörrel e határozat visszavonására (lásd az említett ítélet 26. és 28. pontját). A jelen esetben azonban elegendő megállapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a fent említett feltétel nem teljesül.

24 Az előző megfontolásokra tekintettel az első kérdés a) pontjára úgy kell válaszolni, hogy az EK 10. cikkből következő jóhiszemű együttműködés elve nem írja elő a nemzeti bíróság számára, hogy egy jogerőre emelkedett bírósági határozat felülvizsgálata és hatályon kívül helyezése érdekében eltérjen a belső eljárási szabályok alkalmazásától, amikor úgy tűnik, hogy a határozat ellentétes a közösségi joggal.

## A többi kérdésről

25 Tekintettel az első kérdés a) pontjára adott válaszra, és arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság úgy foglalt állást, hogy a belső jog alapján nincs lehetősége felülvizsgálni a Bezirksgericht hatásköréről szóló határozatot, sem az első kérdés b)–d) pontjára, sem a második kérdés a)–d) pontjára nem szükséges válaszolni.

## A költségekről

26 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

**Az EK 10. cikkből következő jóhiszemű együttműködés elve nem írja elő a nemzeti bíróság számára, hogy egy jogerőre emelkedett bírósági határozat felülvizsgálata és hatályon kívül helyezése érdekében eltérjen a belső eljárási szabályok alkalmazásától, amikor úgy tűnik, hogy a határozat ellentétes a közösségi joggal.**

Aláírások